

Aan de Heer Staghouter, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan mevrouw Veldhuis, afdeling Directoraat-generaal Agro
(kopie aan de Gedeputeerde Staten van Drenthe)

Betreft: antwoord aan de Gedeputeerde Staten van Drenthe inzake onderzoek naar cumulatieve effecten van gewasbeschermingsmiddelen

24 juni 2022

Geachte Minister Staghouter, geachte mevrouw Veldhuis,

PAN Nederland wil graag op uw reactie (uw kenmerk DGA-PAV / 22088861) op de vragen van de gedeputeerde Staten Drenthe (kenmerk 9/5.7 /20220003L3) reageren.

In uw antwoord is te lezen: Voor wat betreft "cumulatie" en het effect van gewasbeschermingsmiddelen op het milieu vindt in Europa veel onderzoek plaats bijvoorbeeld door kennisinstellingen en wetenschappelijke organisaties. Als uit nieuwe wetenschappelijke inzichten blijkt dat de risicobeoordeling moet worden aangepast, kan er een nieuw Europees richtsnoer worden vastgesteld, dat voorziet in de risicobeoordeling van cumulatieve effecten op het milieu. Dit vindt op Europees niveau plaats omdat de Europese Verordening (EG) 1107/2009 een algemene strekking heeft en direct in elke lidstaat van toepassing is.

PAN Nederland is verheugd dat er in Europa veel onderzoek naar mogelijk negatieve effecten van gewasbeschermingsmiddelen en onder ander naar cumulatieve effecten plaats vindt. PAN Nederland is echter van mening dat ook zonder mogelijke nieuwe inzichten al veel aanwijzingen zijn dat de grootschalige toepassing van bestrijdingsmiddelen en biociden negatieve effecten op de gezondheid en de biodiversiteit met zich meebrengt.

Hier volgend zullen wij onze reactie op uw antwoorden weergeven.

Inderdaad de EG 1107/2009 is direct in elke lidstaat van toepassing. Dezelfde verordening vereist ook (artikel 4 lid 1) dat een werkzame stof pas goed gekeurd mag worden indien aan de goedkeuringscriteria van bijlage II, punten 3.6.2 tot en met 3.6.4 en punt 3 7, is voldaan. Artikel 4 lid 2 vereist dat residuen van gewasbeschermingsmiddelen die resulteren uit de toepassing volgens goede gewasbeschermingspraktijken en rekening houdend met realistische gebruiksomstandigheden geen schadelijke effecten mogen hebben op de gezondheid van de mens, **met name die van kwetsbare bevolkingsgroepen**, of op die van dieren, en **geen onaanvaardbaar effect op het milieu**.

In Nederland heeft het Ctgb de bevoegdheid om in de overeenkomstige EU-zone toegelaten werkzame stoffen op de markt te brengen. Dit indien op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis de werkzame stof voldoet aan de eisen van artikel 4, lid 3 (artikel 29 lid 1c). Vervolgens moeten voor het op de markt brengen de residuen die het gevolg zijn van geoorloofd gebruik en die in toxicologisch, ecotoxicologisch of ecologisch opzicht relevant zijn, kunnen worden bepaald door middel van algemeen in alle lidstaten gebruikte passende methoden, met passende bepalingsgrenzen op relevante monsters (artikel 29, lid 1g).

Wat is de realiteit?

Het voorzorgsprincipe en de wetgeving

De minister en het Ctgb negeren elementen van de wetgeving en het voorzorgsprincipe, negeren bevindingen van onafhankelijke wetenschappers die aantonen dat er wel degelijk iets fout gaat met de vele cocktails van bestrijdingsmiddelen in ons leefmilieu, resten die we dagelijks consumeren en inademen. De minister wil wachten op nieuwe wetenschappelijke inzichten. Mogelijk komen de nieuwe inzichten pas nadat hormoon-gerelateerde en neurologische ziekten nog sterker toenemen (de vorm van een pandemie krijgen), de laatste grutto dood is, er geen leeuwerik of zwaluw het boerenland bevolkt en boomgaarden en tuinen voor de bestuiving met commerciële bestuivers voorzien moeten worden (dit gebeurt nu al).

Residuen in ons voedsel

Ten aanzien van restanten van (verschillende) werkzame stoffen uit gewas- beschermingsmiddelen in voedsel wordt in de brief van de minister aangegeven dat er een methode is ontwikkeld voor het bepalen van het gezondheidseffect van residuen van gewasbeschermingsmiddelen die consumenten per dag via voedsel binnen krijgen, en dat er wel ingezet wordt op actualisatie van deze methodiek volgens de meest recente inzichten.

De Minister laat in zijn antwoord de meest kwetsbare groepen, namelijk zwangere vrouwen (het ongeboren kind), zuigelingen en peuters buiten beschouwing. Om de kwetsbare groepen, zuigelingen (jonger dan 12 maanden) en peuters (tussen 1 en 3 jaar), tegen de inname van residuen van bestrijdingsmiddelen te beschermen, heeft de Europese Commissie uit voorzorg in Richtlijn 91/321/EEG van 14 mei 1991 inzake volledige zuigelingenvoeding en opvolgzuigelingen-voeding¹ o.a. maximaal toelaatbare residuen voor bestrijdingsmiddelen vastgelegd. Met een enkele uitzondering geldt voor alle actieve stoffen een MRL van 0,01mg/kg zuigelingen en peuter voeding dat commercieel aangeboden wordt.

In 2018 publiceerde de Efsa een “Scientific opinion on pesticides in foods for infants and young children”². Het wetenschappelijk panel concludeert, dat de MRL van 0,01mg/kg voeding bedoeld voor baby’s en jonge kinderen waarschijnlijk niet zullen leiden tot een onaanvaardbare blootstelling aan werkzame stoffen, waarvoor een op de gezondheid gebaseerde richtwaarde (Health-based guidance value - HBGV) van 0,0026 mg/kg lichaamsgewicht (kg) per dag of hoger van toepassing is. Desalniettemin adviseert het panel om deze norm te verlagen (*However, based on a tier 1 analysis of the hydrolysis potential of pesticides simulating processing, the particular appropriateness of existing residue definitions for monitoring to cover processed food, both intended for infants and young children as well as conventional food, is questionable*).

Het is evident dat de blootstelling van de meest kwetsbare groep (foetus en jonge baby’s) aan residuen van bestrijdingsmiddelen zo veel mogelijk gereduceerd moet worden en de MRL van 0,01mg/kg voor zuigelingen mogelijk nog te hoog is.

Tot nu toe heeft het ministerie voor VWS of het LNV of het RIVM jonge gezinnen met peuters en zuigelingen of zwangere vrouwen niet geadviseerd om gangbaar geteeld voedsel te mijden en residu-arm biologische producten te consumeren. Hier volgt een voorbeeld van de belasting van gangbaar geteelde aardbeien met residuen, een vrucht die voor baby’s eerste hapje en peuters populair is. In een onderzoek van PAN Nederland werd in 2021 in 60% van de geteste aardbeien het fungicide boscalid aangetroffen. Het hoogste gehalte was 1,1 mg/kg, waarbij de vastgelegde MRL 6,0 mg/kg niet overschreden werd. Boscalid is volgens de USEPA mogelijk carcinogeen³, de stof is onvoldoende onderzocht op hormoon-verstorende eigenschappen of op mogelijke verstoring van de reproductie en ontwikkeling van het menselijk organisme. In hetzelfde monster aardbeien werd 0,22 mg fluopyram (MRL

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:31991L0321>

² EFSA Pa https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2021/07/Bestrijdingsmiddelen-in-aardbeien-uit-de-supermarkt_-PAN-NL19-juli-2021.pdf https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2021/07/Bestrijdingsmiddelen-in-aardbeien-uit-de-supermarkt_-PAN-NL19-juli-2021.pdf nel on Plant Protection Products and their Residues. Scientific opinion on pesticides in foods for infants and young children (2018). <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5286>

³ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/86.htm>

2,0 mg/kg en de stof is carcinogeen⁴), 0,062mg Hexythiazox (MRL 0,5mg/kg en de stof is carcinogeen⁵) en 0,18 mg pyraclostrobin (MRL 1,5 mg/kg, de stof heeft effect op reproductie en ontwikkeling⁶) aangetroffen⁷. In aardbeien zijn deze gehalten en aantallen verschillende werkzame stoffen zeker geen uitzonderingen.

Onrechtmatig goedgekeurde stoffen

In Nederland is slechts 5% van het oppervlaktewater biologisch gezien gezond; Nederland heeft het meest vervuilde water in de EU. Al 10-tallen jaren worden de normen voor bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater door zeer giftige insecticiden fors overschreden.; Al 10-tallen jaren laat het Ctgb werkzame stoffen toe die in het oppervlaktewater niet toetsbaar zijn of pas gedetecteerd worden nadat de norm minstens vijf keer overschreden is en daarmee dus klip en klaar niet aan EG 1107/2009, artikel 29, lid 1g voldoet. Bijvoorbeeld de milieu kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater van abamectine, deltamethrin, esfenvaleraat, cypermethrin worden plaatselijk structureel overschreden en kunnen pas aangetoond worden indien de norm minstens vijf maal wordt overschreden. In het antwoord van de minister is te lezen dat het Ctgb de structurele overschrijdingen met een aanpassing van het etiket wil oplossen (voorkoming van stapelingseffecten). Dit terwijl de werkzame stoffen niet goed gekeurd hadden mogen worden!

Graag willen wij van het Ministerie voor LNV vernemen of

- met vele residuen belaste aardbeien of andere met vele residuen belaste producten voor kleine kinderen jonger dan 3 jaar en voor zwangere vrouwen (de foetus) aan te bevelen zijn;
- de Minister uit voorzorg voor deze kwetsbare groepen de voorkeur geeft aan biologisch geteelde groente en fruit; Zo ja, wil de minister zich inspannen om biologische geteelde groente en fruit toegankelijk te maken voor alle kwetsbare groepen?
- met in achtneming van het feit dat de placenta voor pesticide permeabel is, de Minister gangbaar geteelde groente en fruit adviseert voor zwangere vrouwen.
- de Minister uitsluit dat resten van bestrijdingsmiddelen in het milieu negatieve effecten hebben op de terrestrische entomofauna;
- de Minister een verklaring heeft waarom ondanks alle vogelbeschermingsprogramma's weidevogelkuikens zoals de grutto in hun eerste levensweken verhongeren en niet vlieg-vlug worden⁸;
- de Minister uitgesloten acht dat resten van bestrijdingsmiddelen in het oppervlakte negatieve effecten hebben op aquatische organismen;
- het de goedkeuring van de Minister heeft, dat het Ctgb werkzame stoffen voor de toepassing in de landbouw toelaat, die voor de vaststelling van een overschrijding van de milieunorm voor oppervlaktewater niet toetsbaar zijn.

Het zou het LNV en de Provincie Drenthe sieren niet te wachten op nieuwe inzichten, maar preventief te handelen en een landbouw zonder of met minimaal gebruik van pesticiden te (gewasbeschermingsmiddelen) te realiseren.

In afwachting op uw reactie,

Hoogachtend,

M. Mantingh (voorzitter PAN Nederland)

⁴ <https://www.pesticideinfo.org/chemical/PRI35519>

⁵ <https://www.pesticideinfo.org/chemical/PRI3557>

⁶ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/564.htm>

⁷ https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2021/07/Bestrijdingsmiddelen-in-aardbeien-uit-de-supermarkt_-PAN-NL19-juli-2021.pdf

⁸ Van der Velde E., T Piersma, J. Hooijmeijer. Hongersnood onder gruttokuikens in Fryslân door tekort aan insecten (2020).